

SÖRMLANDS- LÅTEN

Nr 2 2021

Sörmlandslåten

Medlemstidning för **Södermanlands Spelmansförbund**

c/o Ulf Lundgren

Kyrkogårdsvägen 4, 152 40 Södertälje

pg: 12 24 74-0

org.nr. 818500-9233

Medlemstidningen Sörmlandslåten

Ansvarig utgivare:

Ulf Lundgren

Redaktionskommitté:

Birgitta Stenberg (sormlandslaten@sormlandsspel.se)

Ulf Lundgren (sormlandslaten@sormlandsspel.se), Kerstin Lanbeck Vallén

(sormlandslaten@sormlandsspel.se)

Styrelse:

Styrelse

Ordförande: Linnea Mason

Ledamöter: Adela Björn, Klara Holstad, Ulf Lundgren, Christina Frohm, Emma Tjernström,
Lars Wennerholm

Suppleanter: Maria Melin, Thor Pleijel

Revisorer: Ammi Wadman, Amanda Gydemo Östbom

Revisorssuppleant: Ing-Marie Rapp

Framsidan: Notbok PA_Appelqvist

Skicka din **e-postadress** till oss, då kan du få Nyhetsbrevet digitalt! Och kom ihåg att meddela ändringar; vid varje utskick får vi några mail i retur pga felaktiga e-post-adresser!

Skicka adressen till nyhetsbrev@sormlandsspel.se

Bidrag till kommande nummer av tidningen vill vi ha som word-fil eller text-fil till sormlandslaten@sormlandsspel.se. (Kontakta redaktionen om du vill skicka fysiskt material.)

Använd om möjligt Times New Roman, stl 10 med 1,15 i radavstånd. Bifoga gärna bilder (i jpeg-format som separata filer), det lättar upp och gör det enklare att läsa tidningen. Vi förbehåller oss rätten att redigera insända bidrag, samt i förekommande fall sortera och prioritera bland insända bidrag.

Annonser om evenemang skickas till Kerstin Lanbeck Vallén kerstin.lanbeck@telia.com som lägger upp dem på www.sormlandsspel.se där all aktuell information återfinns.

Ordförande har ordet

Det känns som att pandemin aldrig släpper taget riktigt men jag gläds över att konserter, stämmor mm ändå delvis har kunnat genomföras under sommaren runtom i landet. Själv var jag på en mycket trevlig konsert med West of Eden på Sigríðslund i slutet av semestern, första konserten på länge för min del.

När detta nummer publiceras kommer jag ha genomfört mitt sista styrelsemöte som ordförande och istället lämnat över till vår fantastiska vice ordförande Adela Björn. Det är såklart tråkigt att lämna uppdraget i förtid men livet utvecklas inte alltid som man tänkt sig. Jag har av personliga skäl lämnat styrelsen och posten som ordförande.

Stort tack för den tid ni gav mig förtroendet, det har varit väldigt lärorikt. Det hade såklart varit ännu roligare att inte enbart ha varit ordförande under den pågående pandemin utan även när vi hoppas att verksamheter nu kan planeras och genomföras i högre grad igen. Nu ser jag fram emot att förbundet kan starta igång mer och mer av sin verksamhet med

konserter, dans/spel/sång-träffar och stämmor. Kanske ses vi i vimlet framöver för lite spel och dans mår man väl alltid bra av!

Styrelse? Behövs den?

Bert Persson

Ett verksamhetsår börjar gå mot sitt slut och i början på nästa år är det dags för årsmöte igen. Årsmötet är förbundets högsta beslutande organ. Eftersom det är otympligt att årsmötet ska behandla allt som rör ett verksamhetsår, så väljer vi en styrelse som på årsmötets uppdrag sköter verksamheten. Förbundets styrelse består av 7 + 2 ledamöter och av de 7 ledamöterna är det tre som har specifika uppdrag: ordförande, sekreterare och kassör.

Jag heter Bert Persson är i år sammankallande i valberedningen och jag tänkte att jag skulle ge lite information om vad de olika funktionerna i styrelsen innebär.

Ordföranden är den ende som väljs direkt till sin post på årsmötet. Ordförande är förbundets officiella representant utåt, till exempel mot myndigheter, andra förbund och organisationer. Som ordförande gäller det att ha det övergripande ansvaret. Det handlar om att kalla till styrelsemöten och i god tid och skicka ut en dagordning för mötet. När det sen är dags för styrelsemöte, så leder ordförande mötet. Ordförande bör hålla reda på olika datum för till exempel ansökan om bidrag från regionen, och skriva under ansökan, när det är dags att kontakta platser för träffar och stämmor. En förmån som ordförande har är möjligheten att delegera uppgifter till någon annan i styrelsen, och ibland även till någon utanför styrelsen. Om det skulle uppstå missnöje och "osämja" är det bra om ordförande träder in och reder ut frågan. Ordförande väljs för 1 år i taget.

Till sin hjälp har ordförande:

Sekreterare: Sekreteraren väljs inom styrelsen på det första styrelsemötet efter årsmötet, sker oftast samma dag, så kallat konstituerande styrelsemöte. Sekreterarens uppgift är att föra protokoll under styrelsemötena och sen se till att styrelsens ledamöter och revisorerna får kopior på protokollet.

Kassör: väljs också inom styrelsen på det konstituerande styrelsemötet. Kassörens uppgift är att hålla reda på ekonomin. Det handlar om bokföring och vid årets slut bokslut i form av balans- och resultatrapport. Kassören skall också registrera medlemmar och se till att medlemsavgifterna kommer in och att avgiften till Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR) betalas in. Om någon i styrelsen, eller annan medlem har haft utgifter för förbundets räkning skall kassören betala ut utläggarna mot kvittan. Så allt som har med ekonomin att göra.

Övriga fyra ledamöter har inte någon klar och tydligt definierad uppgift.

Dessa ledamöter väljs på 2 år.

Dessutom väljs **två suppleanter**. Deras uppgift är att träda in i beslut om någon i styrelsen är frånvarande. Det är nämligen så att ett visst antal ledamöter måste vara närvarande för att kunna fatta beslut.

Arbetet i styrelsen är ett lagarbete och alla hjälps åt att lösa de frågor som dyker upp. Det är också genom att ingå i

styrelsen du har möjlighet att påverka förbundets utveckling och vad du tycker styrelsen ska ägna kommande år åt. I förbundet är det styrelsemöte ungefär 1 gång/månad, med lite längre uppehåll under sommaren.

Förutom styrelse så väljs på årsmötet två **revisor**er och en **revisorssuppleant**. Det skall vara två revisorer vars uppgift är att granska förbundets räkenskaper så att allt har skötts rätt under året.

På årsmötet ska det också väljas någon som skall vara **webbansvarig** och ta hand om förbundets hemsida. Det har varit svårt att hitta någon, så känner du att det vore kul att vara med att utveckla den så hör av dig.

Så svaret på frågan i rubriken är: Ja, styrelsen behövs för att förbundet ska fortsätta att existera. Därför behövs du som känner att det vore spännande att engagera dig i styrelsen, vara med att påverka förbundets inriktning och verksamhet, granska räkenskaperna eller att utveckla hemsidan. Kanske känner du någon i förbundet som du tycker skulle passa bra i styrelsen, eller känner att du själv skulle vilja ställa upp och driva förbundet vidare och framåt. Är det så, så hör gärna av dig till mig på mailadress bertpersson.bp@gmail.com.

Till minne av Torsten Gau

Torsten Gau 2016 foto SSF arkiv

Vi har nåtts av det sorgliga beskedet att en av Södermanlands Spelmansförbunds allra mest godhjärtade och engagerade medlemmar har gått ur tiden.

Torsten föddes 1930 och kom redan i unga år med i folkdansrörelsen och även spelmanslivet i Södertälje. Han återvände så småningom till sin födelsestad Eskilstuna och under hela sin spelmanstid har Torsten ställt upp helhjärtat för Eskilstuna Spelmansgille och Djurgårdens spelmanslag men kanske mest för Södermanlands Spelmansförbund. Alltid villig att hjälpa till på ett värdefullt men diskret sätt som var Torstens fina sida. Han var också en mycket omtyckt ordförande för Spelmansförbundet under flera år. (Torsten var dessutom min första arbetsgivare då jag som femtonårigt mopedbud levererade tandproteser från hans lab runt om till tandläkarna i Eskilstuna. UL:s kommentar.) Vi kommer att minnas Torsten med tacksamhet för allt han gjort för Södermanlands Spelmansförbund.

Torsten Gau blev 91 år.

Lär mer om honom i en artikel i Sörmlandslåten nr 2 2016.

Södertälje 2021-10-01
Ulf Lundgren

VISOR I BERGSHAMMAR OCH LITE TILL

Kerstin Lanbeck Vallén

I vårt arkiv hittar man under *F3 Övriga samlingar, Volym Ij, Nilsson Gustaf Bergshammar Lokala visor*. Gustaf Nilsson (1855-1933) var skräddare i Norrlund men fick sedan befattning som kyrkvaktmästare i Bergshammar. Han flyttade från Norrlund 1908. Han är först skriven på Övre Bredgården, 1909 på Klockaregården/Sockenstugan och från 1911 på Kyrkvaktarstugan som tidigare var Fattigstuga nr 1. Hustrun Anna Matilda flyttade till sockenstugan när Gustaf dog. De hade sonen Erik "helt enkelt" Nilsson (1899-1980) som övertog samma befattning. Erik Nilsson var känd som "helt enkelt" eftersom han hade den ovanan att lägga till helt enkelt efter i stort sett alla meningar. Han kunde t.ex. säga att "det här kan vara svårt, helt enkelt". Gustaf hade viss poetisk ådra och brukade skriva visor, en del lär ha varit publicerade i Södermanlands Nyheter.

Gustaf Nilsson,
Bergshammar

Arne Blomberg intervjuade Ivar och Elis Ålund från Bergshammar i samband med utgivningen av LP:n *Kila te Trosa* 1987. De pratade om musik i Bergshammar i gamla tider. Ivar och Elis var barnbarn till Gustaf Nilsson och hade en visbok efter honom som Arne lånade och kopierade till Spelmansförbundets arkiv. Ivar spelade också in melodier till tre av visorna till arkivet.

En av visorna handlar om *Idstabranden*. I januari 1902 blev ägaren av Nedre Ista, Karl Fredrik Johansson (f. 1863), innebränd i sin ladugård. Händelsen refererades både i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Här återges de två första verserna (av 14).

Dagens stjärna sjunkit neder
allt är tyst som i en grav
natten sina vingar breder
över land som över stad
Plötsligt ur sin sömn man väcks
utav kyrkoklockors ljud
och man undrar, man förskräcks
vad står på o store Gud

Brått man sig ur sängen kastar
från sin varma mjuka bädd
och man ut i mörkret hastar
sen i hast man blivit klädd
Ögat bländas, hjärtat fasar
för den syn som nu man ser
elden i en granngård rasar
den sig ökar mer och mer

På inspelningen med Ivar Ålund finns också melodier till två andra visor:

Bergshammars ungdom. Vers 1 o 2 av 30:

Jag vill nu min penna på papperet sätta
och sedan ett äventyr för eder berätta,
om huru omöjligt det är för min frid,
vid Västergårds backe att gå om nattetid.

Var lördagskväll låg där, en pojke så trägen,
han glodde och lydde och såg nedåt vägen,
jag vet denna pojke var Västergårds dräng,
som låg där i backen men ej i sin säng.

Lyckliga Bergshammar vers 1-2 av 10

I socknen har en förening, uppstått
som bildning bland folket sprider
alldeles gratis ha vi den fått,
fast det är dyra tider.
Vad gott den uträttat här för vår ort
så väl i både smått som i stort
det kan ej här beskrivas.

Gud vare lov för den bildning och vett,
samt alla goda dygder,
som denna vår förening oss gett,
i våra mörka bygder.
Nu mer i socknen finnes ingen tok
och lite var är dubbelt så klok,
mot vad den fordom varit.

Hör av dig till sormlandslaten@sormlandsspel.se om du vill ha alla verserna på visorna.

Gustaf Nilssons bror *Johan Nilsson, "Skräddar-Nisse"* var spelman och han lär ha spelat munspel och fiol samtidigt. En låt efter honom finns i Nils Denckers uppteckningar. Låten har en text: "Inte kan jag dansa ryska polskan och inte kan jag dansa mionett". Skräddar-Nisse deltog i Malmköping 1922 och eventuellt också 1925, uppgifterna är lite oklara. Mer om Skräddar-Nisse kommer kanske så småningom.

Inspelningar av melodierna till visorna och polskan från Bergshammar finns på hemsidan. Följ länken eller läs QR-koden: https://www.samlingarna.sormlandsspel.se/?page_id=3686

Referenser: Bergshammars hembygdsförening och SSF:s arkiv

Johan Nilsson, Skräddar-Nisse

Folkdansens/folkmusikens iscensättningar och representationer

Del 8. Med spelmannen i fokus som representant för landskapet

Vid 1800-talets slut och 1900-talets början sker en förskjutning i synen på folkmusiken. Tidigare såg man musiken som en representation av nationen och folksjälens. Den hade sitt ursprung i ett kollektiv och av okända upphovsmän. I Sverige blev det senare en förskjutning mot landskapen. Varje landskap hade sin kultur och sin egenart. Nu börjar individen bli mer framträdande. Upptecknare och utgivare vid den här tiden som kan nämnas är August Bondesson¹ och Nils Andersson², men även K. P. Leffler³ och Einar Övergaard⁴. Det är upptecknare som börjar fokusera mer på individen och som namnger sina sagespersoner.

1900-talets början är en tid av nyvaknat intresse för folkmusiken i vidare kretsar. Vi kan nog inte se det som en slump. Under de första årtiondena fanns en oro för att Sverige var på väg att förändras till oigenkännlighet. 1905 upplöstes unionen med Norge, industrialiseringen tog fart och många flyttade in till städerna. Intresset för "jazzen", som sågs som ett stort hot mot den svenska ungdomen, ökade. I Sverige odlades myten om svenskarna som den mest rena ariska befolkningen i Europa. 1909 grundades "Svenska sällskapet för rashygien", en tvärpolitisk samling av politiker och forskare som bedrev lobbyarbete för att staten skulle inrätta ett rasbiologiskt institut. Det blev verklighet 1922 i Uppsala.

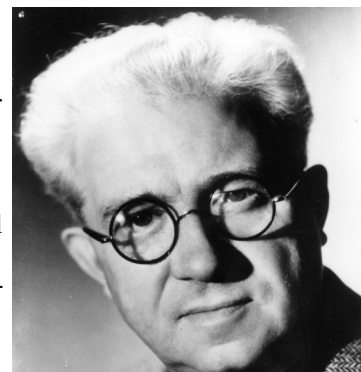
1906 äger den första spelmanstävlingen rum i Sverige, i Gesunda. Tävlingen anordnades av Anders Zorn. I en europeisk kontext var detta inget unikt. Tävlingar hade sedan länge förekommit bl.a i Skottland, Irland och Schweiz och sedan 1875 i Norge. Tävlingen i Gesunda blev en stor framgång, som det rapporterades om i pressen. Tävlingen fick snabbt efterföljare runt om i landet. Bland domarna på dessa spelmanstävlingar fanns bl.a. upptecknare som K.P. Leffler och Nils Andersson. Det visar sig att domarna uttrycker tydliga önskemål om vad det är för musik de vill höra, och det var de gamla låtarna: "...edra gamla, präktiga polskor, marscher och gammalvalser...". När Ryss Anna spelade "Napoleons marsch över alperna" på kohorn vid tävlingen i Gesunda, konstaterar Anders Zorn: "Den låten är ej tillräckligt gammal".

En följd av tävlingar är att de blir normerande för framtiden och skapar förändringar och utveckling. Deltagare i tävlingarna lär sig vad som krävs för att vinna. Detta gäller vare sig man tävlar i idrott, musik, dans eller hundutställning. I tävlingar som avgörs av domare, blir det deras ideal som kommer att styra utvecklingen. Folkmusiktävlingarna hade några intensiva år fram till 1910 då den första spelmansstämman genomfördes. Nu blir spelmansstämman den vanligaste formen.

De personer som kom ha störst betydelse för uppfattningen om hur svensk folkmusik låter var Nils och Olof Andersson⁵. Nils Andersson började teckna upp låtar i Skåne redan 1887. Han kom senare att även teckna upp låtar på andra håll i landet, bland annat under sina semesterresor och vid spelmanstävlingar, där han var en av domarna. På så sätt kom hans

uppteckningsarbete att omfatta flera landskap, bland annat Södermanland.

Förutom att teckna upp låtar runt om i landet, var han även en flitig föredragshållare, där han talade om svensk folkmusik. 1908 höll Andersson föredrag om "samlandet och uppteckandet af folkmelodier" på "Första mötet för svensk folkkunskap". Det var ett möte för forskare inom arkeologi och etnologi. Resultatet av detta möte blev bildandet av Folkmusikkommissionen (FMK). Vid sitt första möte i november 1908 bestämdes vad de huvudsakliga uppgifterna skulle vara, och som man spred i ett offentligt uttåg:

Olof Andersson, foto från Musikmuseets arkiv

1. Att sammanföra folkmusikmaterial från hela landet genom att be enskilda insamlare att ställa sitt material till FMK:s förfogande och att initiera kompletterande uppteckningsarbete
2. Att ordna och redigera det insamlade materialet
3. Att ombesörja att samlingarna publicerades till billigast möjliga pris.
(Boström, Mathias: *100 år med Folkmusikkommissionen* i Det stora uppdraget)

De som man tänkte sig skulle nyttja publikationerna var spelmän och vissångare, forskare samt tonsättare. Det insamlade materialet publicerades i det som blev Svenska låtar⁶.

Nils Andersson var den som i stort sett ensam bedrev verksamhet inom kommissionen fram till sin död 1921. Vilken syn hade då Andersson på folkmusik? Dan Lundberg har studerat Anderssons föredrag "Om svensk folkmusik", som han höll runt om i Skåne 1909. Lundberg kom fram till följande:

- I benämningen folkmusik ligger, att den tillhör allmogen. Den har ej blott traditionsvis bevarats här utan även här uppstått.
- [Folkmusiken] är [...] bland de förnämsta och bästa uttrycken för ett folks lynne och karaktär.
- [...] även en återspeglings av folkets sätt att uppfatta natur; vari de lever. Varje land har sålunda sin

¹ 1854 - 1906

² 1864 - 1921

³ 1863 - 1922

⁴ 1871 - 1936

⁵ Nils och Olof Andersson var inte släkt

⁶ Svenska låtar publicerades första gången 1922 - 1940

egendomliga folkmusik.

Och i Sverige kan man säga att varje provins har sin folkmusik.

- Av alla länders folkmusik är Sveriges den yppersta. (*Folkmusik – en definitionsfråga* i Det stora uppdraget)

Här möter vi återigen Herders idé om folksjäl och hur kulturen uppstår, formad av den natur där den uppstår, och därför har också ”varje provins” sin egen folkmusik.

Nils Andersson är tydlig med vad det är han vill ha upptecknat:

Jag vill t.ex. ha vallåtar, gånglåtar, brudlåtar, marscher, polskor, gammaldags valser, menuetter, kadriller, hallingar, gamla visor, med tillhörande text, skänklåtar, steklåtar o.s.v. men *inte* polkor, polketter, mazurkor, polka-mazurkor, valser av wienervalstypen, schottisar, boston eller step o.s.v. (Boström, Mathias: *100 år med Folkmusikkommissionen* i Det stora uppdraget)

Den musik Andersson inte önskar är sådan musik/dans som kommit till Sverige under hans livstid och följaktligen inte passar in i definitionen av folkmusik. Så förutom att den musiken står för det moderna, så måste han inse att de formerna inte har uppstått hos allmogen och har ännu inte hunnit ”traditionsvis bevarats här”. Andersson följer också den linje som varit rådande allt sedan man började intressera sig för ”folkets” kultur och det är att söka det allra äldsta formerna.

Andersson har också bestämda åsikter om vilka instrument som ”godkänns”. Det är fiol, nyckelharpa, klarinett, lur, horn och näver⁷. Dragspelet hade sen 1800-talet inte setts med blida ögon av de folkmusikintresserade. De ansåg det som det instrument som bar ansvar för att den gamla folkmusiken började försvinna. 1875 skriver Rosenberg i förordet till sin första utgåva av ”160 Polskor, Visor och Danslekar upptecknade i Södermanland” att:

Om ett hederspris hade varit utfäst åt den, som lyckades uppfinna det säkraste medlet, hvarigenom all folksång och all folkmusik kunde snarast och i grund tillintetgöras, så skulle ingen varit närmare berättigad till detta pris än uppfinnaren af s. k. dragspel eller handklaver.

Det går att ana att en nackdel ur folkmusikperspektivet är att det är så lätt att bli duktig på instrumentet. Dessutom kunde man inte spela många av de ”gamla fina polskorna” på de tidiga dragspelen, eftersom de var begränsade till att endast spela i durtonarter. Det har dröjt långt in i vår tid innan dragspelet godtagits i många folkmusiksammanhang, och då gäller det de som vi kallar durspel.

Något som Andersson också poängterade var att man vid uppteckningstillfällena skulle samla information om melodiernas benämningar, härkomster och om dansen till melodierna och biografisk information om spelmän.

I det planerade arbetet var idén att låtarna skulle ges ut landskapsvis och med varje spelmans repertoar presenterad i den ordning de upptecknats och med en presentation av spelmannen i ord och bild. Nu är spelmannen i centrum, även om inte idén om landskapet är helt övergiven. Det verkar som Andersson ser spelmannen som representant för landskapet. I brevväxlingen mellan Nils och Olof Andersson talar de ofta om ”skänklåtar”, ”jämtlåtar”, ”medelpadslåtar” osv. Tanken

på att ge ut samlingarna landskapsvis mötte viss kritik. Kritikerna menade att den indelningen osynliggjorde kulturgränser som gick tvärs över landskapsgränser och att det kunde ge en falsk bild av att hela landskapet hade en gemensam och lika musikkultur.

Även om Andersson var ensam arbetande i FMK, så var han inte ensam om insamlandet av musiken. Dels skickade folk in notböcker, de som ofta kallas spelmansböcker, dels hade han också medhjälpare som tecknade upp efter spelmän på hemorten. En av dem var Olof Andersson⁸. Olof Andersson (OA) hade hört Nils Anderssons föredrag hemma i Skåne 1909 och blivit imponerad och entusiasmerad. I november 1909 skrev han till N. Andersson och skickade in ett par av sina uppteckningar av Anglais och Engelska, samt fyra egenkomponerade polskor som han vördsamt tillägnade Nils Andersson. Han erbjuder sig även att ”...med största nöje sända mer, när jag upptecknat något av Dahlbergs gamla stycken”. Det här blir början på ett nära samarbete mellan Nils och Olof Andersson som pågår fram till Nils Anderssons död. Till en början så skickar OA in uppteckningar han gjort i Skåne och vid riksspelmansstämman på Skansen 1910. När deras samarbete blir mer etablerat får OA i uppdrag att renskriva och redigera Nils Anderssons uppteckningar och skriva av och redigera inskickade/inlämnade notböcker. Efter Nils Anderssons död 1921 får Olof Andersson överta arbetet med att sammanställa verket Svenska Låtar och att ge sig ut på uppteckningsresor.

1963 gav OA ut ”Hur Svenska låtar kom till. *En brevväxling mellan Nils och Olof Andersson*”. I breven får vi ta del av de problem de hade med att redigera uppteckningarna, dels egna och andras, dels att renskriva gamla notböcker. Man förstår av brevväxlingen att det inte alltid var lätt att tyda det som tecknats ned. Vid uppteckningstillfället skulle upptecknaren utifrån sina kunskaper, och kanske med förutfattade meningar, klä spelmannens musik i den västerländska musikens kostym, med noter och tonartsangivelser. Ofta blev låtarna nedtecknade utan taktstreck, något som ibland vållade problem vid renskrivning och redigering. Det här är ett återkommande problem som diskuteras i breven mellan Nils och Olof Andersson. Ett sådant problem som diskuterades i deras brevväxling rör en brudmarsch från Evertsberg.

En brudmarsch som jag inte kan få att gå ihop på annat sätt än att sätta i tretakt. Det är ju vanligt att promenadpolonäser gå i ¾ takt, och att det går bra att marschera efter den takten[...] i annat fall måste man nog ändra en del. Med de två följande marscherna i boken är det nästan på samma sätt, men det går kanske med tvåtakt.

Efter diskussioner kommer de fram till att det nog blir bäst att notera marscherna i 4/4 alla breve, eftersom om låten noteras i 2/4 takt så får man ojämnt antal takter, nämligen nio.

De ha ett gemensamt särdrag alla dessa skänklåtar och marscher (eller åtminstone flera av dem), nämligen att på vissa ställen en ”utsvällning” göres, som rubbar taktindelningen. [...] det vill säga *antingen* göra vi den takten till ¾; *eller* ock ta vi den mellersta fjärdedelen bort och sätter fernet över e-et. Andra repriserna har 11 takter – det vill säga så spelades den för mig. Men jag för min del tror att den rätteligen har 12 takter, i det att den har två dylika ”utsvällningar”. (N.A 5/12 1916)

⁷ Med näver tror man att han åsyftar näverlur

En fråga som ständigt återkommer i brevväxlingen är hur OA ska förhålla sig till uppteckningarna när han upplever att de är felnoterade:

Genast slog det mig att den 1:sta reprisen i en av dem ej kunde vara rätt och bort skrivas annorlunda[....] Låten är naturligtvis upptecknad som spelats. I detta fallet är det snarare en principfråga, som jag ofta tänkt på, och vilket givetvis vore av stort intresse för mig att få klarad [...] Dessa funderingar gäller ej endast denna låt, utan många andra, där man tycker sig märka att ändringar från den ursprungliga låten, på ena eller andra sättet ägt rum såväl till det sämre som bättre.
(OA 19/2 1917)

När arbetet med att sammanställa materialet för utgivning börjar, så uppstår det diskussioner mellan Olof Andersson och Axel Boberg⁹ angående redigeringsprinciper. Boberg var organist i Lund och hade på Nils Anderssons uppdrag tecknat upp låtar. Diskussionen gällde om man skulle trycka låtarna som spelmännen spelade dem, eller skulle man ändra det som man ansåg vara fel. Boberg menade att de skulle tryckas som de spelades. Olof Andersson ansåg att när man kunde se att spelmanen spelat fel eller att upptecknaren gjort fel så skulle det rättas till. Eftersom OA hade stor respekt för Häradsövding Nils Andersson så vänder han sig till Nils Andersson för att få veta hans mening i redigeringsfrågan. Andersson svar blev:

Regeln är, som jag sagt, given: de skola framläggas så som de uppspelas, eller föreligger i not- och "polske"-böcker. Men denna som andra regler har givna undantag, allt beror på tillämpningen, denna åter på omständigheterna i de särskilda fallen. Undantagen gälla de fall, där det är absolut påtagligt att ett fel föreligger, vare sig om felet finns hos spelemannen eller i uppteckningen (eller notboken).
(N.A 20/2 1920)

Det förefaller att den som avgör vad som är fel eller inte är Nils Andersson. Det som är avgörande är bland annat om det är någon taktadel för mycket eller lite, om låten kommer otakt eller baktakt. Om det är en redan känd polska som spelas annorlunda så är det ett tecken på att spelmanen spelat fel: "*Nu är ju detta en så känd polska, att vi vet med bestämdhet att slutet spelas så...*". Nils Andersson är dock inte helt låst vid att redigera alla "förvanskningar" och "fel". Han skriver också:

Men å andra sidan går det rakt inte nu att hejdlöst, utan redovisning för, hur det spelas, justera bort och göra osynliga *alla* de versioner, der man anser en förvanskning eller ett fel föreligga. Ty en sådan "förvanskning" kan ofta ha ett utomordentligt intresse, än i ett, än i ett annat avseende. Om man företog en sådan justering utan vidare, så skulle man i många fall riskera att själv göra sig skyldig till förvanskning, där att det ju ofta kan vara tvivelaktigt, hur det rätteligen skall låta.
(N.A 20/2 1920)

Det känns som Nils Andersson inte vill inta en strikt inställning till redigeringsprincipen och det framgår av tidigare brev att han inte var främmande för att redigera "fel", både från spelman och upptecknare.

Det framgår också av breven att de är selektiva i vilka låtar de tecknar upp. Låtar som OA betecknar som "*rätt enkla melodier*" och som inte har "*något större musikaliskt värde*" avstår han från att ta upp:

Det är rätt svårt restituera, då man ej känner melodierna, men det är rätt enkla melodier, som ej synes ha något större musikaliskt värde. En del har jag helt enkelt gått förbi, då jag dels funnit dem ointressanta, dels ej trott mig kunnat få någon mening i.
(OA 27/8 1917)

Låtar som väcker OA:s entusiasm är "storståtliga" och mer "utbroderade":

Ibland Glimåkrallåtarna finns några som även Dahlberg spelar, och jag tror mig kunna förbigå en del av dem, då de hos Dahlberg äro bättre, med lite mer utvikningar och grannlåter.
(O.A 22/10 1917)

Nils Anderssons inställning till vad som format musiken, "naturen" och "folksjälen", kommer tydligast fram i brev från 22/10 1917 där han skriver om Timas Hans och hans låtar, som "bör behandlas med största pietet":

När jag nu går igenom dem, finner jag dem rent enastående, egendomliga, kärva, och vresiga, som de äro, kunna de ej bättre illustrera den sidan av Dalafolkets natur och karaktär.

Av brevväxlingen skymtar även ett annat problem. Spelmanen verkar inte spela exakt lika när han tar om låten. I brevväxlingen framkommer att en del spelmän har små egenheter för sig vid omtagning av låtarna och att det förekommer variationer i melodin. Detta är ett ofta återkommande problem som diskuteras och hur de ska förhålla sig till det. Är det "felspelning"? Det som händer när en låt skrivs ner i notskrift är att låten förändras från att vara ett dynamiskt skeende i tiden som påverkas av situationen, humöret, stämningen i rummet och förmågan, och blir en statisk bild av upptecknarens föreställning av vad han hört, eller tycker att det borde vara.

Sörmlandsdelen av Svenska låtar är väldigt tunn och i Södermanlands spelmansförbund blev man missnöjda. 1936 gav förbundets styrelse Olof Andersson i uppdrag att resa runt i landskapet och teckna upp låtar/visor/lekar. Förutom att teckna upp musik så skrev han också av uppteckningar som fanns hos olika spelmän. En av dem var C. G. Axelsson¹⁰ i Flodafors, Floda. Axelsson hade under åren 1922 till 1933 tecknat upp låtar och visor efter sina föräldrar och efter fru Ida Johansson. Axelsson finns med i Svenska låtar. Där står det att låtarna som publicerats där efter Axelsson tecknades upp 1924, med undantag av n:r 91 som han fått av Ernst Granhammar. 1980 gav Södermanlands spelmansförbund ut OA:s uppteckningar och avskrifter. Bland avskrifterna finns Axelssons material. När jag jämför Axelssons uppteckningar med de som är publicerade i Svenska låtar, så upptäcker jag att det finns en del skillnader. Nr 83 i Svenska låtar är visan "*Det satt en gumma å lår, å lura.*" Samma visa finns också i avskriften av Axelssons uppteckningar som OA gjort. I Svenska låtar är visan noterad med två korsförtecken och

⁹ 1876 - 1946

¹⁰ Läs gärna Arne Blombergs artikel om C. G. Axelsson i Sörmlandslåten 1969:3. Finns på hemsidan.

CG Axelsson 1970, foto Arne Blomberg

består av 8 + 6 takter. I Axelssons uppteckningar är den noterad med ett korsförtecken och består av 10 + 6 takter. Några andra låtar/visor är också olika noterade i Axelssons uppteckningar jämfört med Svenska låtar. Vad detta beror på kan jag bara spekulera i. Fick OA se Axelssons uppteckningar redan 1924? Vilka låtar hade Axelsson tecknat upp då? När Arne Blomberg spelade in Axelsson 1969 där han sjunger visorna, förefaller det att han då sitter med sina uppteckningar framför sig. Hur gick det till när OA besökte honom 1936? Sjöng han ur minnet eller efter sina uppteckningar? Har OA redigerat låtarna inför utgivningen av Sörmlandsdelen? Vilka versioner är de "rätta"? Den ursprungliga upptecknarens eller den som tecknar upp upptecknaren?

Svenska låtar är en samling melodier som är upptecknade av olika personer som ej varit en del av den tradition som de har tecknat upp. De har alltså inte varit kunniga om outtalade normer för den musik de tecknat upp. Både Nils och Olof Andersson var amatörmusiker, men verkar inte ha någon formell musikutbildning. Som framgår av brevväxlingen mellan Nils och Olof Andersson, har de också varit de som har avgjort vad som är "rätt" och "fel". De har tagit sig rätten att ändra där de menar att spelmannen spelat fel eller där upptecknaren misstagit sig. De har också haft en klar bild av vilka låtar som var värda att bevara, vilket innebar att inte alla låtar spelmännen/vissångarna framförde tecknades ner eller publicerades i verket. Det innebär att vi idag kan få en "felaktig" bild av en spelmans/vissångerskas hela repertoar. Det är svårt att avgöra hur stor andel av repertoaren det var som publicerades? Så vad säger oss då uppteckningarna i de olika delarna av Svenska låtar? Var det så här spelmännen/vissångarna spelade/sjöng, eller är det här Nils och Olof Andersson bild av hur de har tolkat det de hört eller hur det borde vara? Sven Ahlbäck som gjort en jämförande studie mellan en uppteckning och ljudande spel konstaterar:

Man bör alltså inte betrakta uppteckningarna i *Svenska låtar* som så att säga 'bokstavliga avbildningar' av hur musiken lät, vilket detaljnivån i uppteckningarna lätt kan förleda en till.

Det förringar däremot på intet sätt värdet av uppteckningarna i *Svenska låtar* som musikalisk inspirationskälla och musikskatt.
(Ahlbäck, Sven *Svenska låtar som musikalisk källa i Det stora uppdraget*.)

Även om vi aldrig kan få reda på hur låtarna/visorna lät en gång i tiden, så får vi vara tacksamma för att det fanns de som tecknade upp musiken. Tack vare det så har vi idag fantastisk musik att spela och dansa till.

1920-talet blev också årtiondet, då inte enbart folkdansrörelsen startades, utan även spelmansrörelsen. Först ut att bilda spelmansförbund var man i Södermanland 1925. Den stora skillnaden mellan folkdansrörelsen och spelmansrörelsen var vilka som var med vid bildandet. När det gäller folkdansrörelsen så var det akademiker, kultur- och samhällseliten som var de drivande. Tittar man på fotografier tagna vid de olika spelmansförbundens start, ser man tidens storspelmän. Nu gick folkdansen och folkmusiken skilda vägar.

Litteratur

Andersson, Nils (1934) *Svenska låtar. Samlade av Nils Andersson. Södermanland*. P. A. Norstedt & Söners förlag. Stockholm

Andersson, Olof (1963) *Hur Svenska låtar kom till. En brevväxling mellan Nils och Olof Andersson*. Musikhistoriska Museet. Stockholm

Andersson, Olof (1980) *Sörmländska Låtar samlade av Olof Andersson*. Södermanlands spelmansförbund.

Boström, Mathias; Lundberg, Dan & Ramsten, Märta (red) (2010) *Det stora uppdraget. Perspektiv på Folkmusikkommisionen i Sverige 1908 – 2008*. Svenskt visarkiv. Stockholm

Gustafsson, Magnus (2016) *Polskans historia. En studie i melodityper och motivformer med utgångspunkt i Petter Dufvas notbok*. Lunds universitet

Ling, Jan; Ramsten, Märta; Ternhag, Gunnar (red)(1980) *Folkmusikboken*. Prisma. Stockholm

Lundberg, Dan & Ternhag, Gunnar (1996) *Folkmusik i Sverige*. Gidlunds förlag. Stockholm

Rosenberg, Anders Gustaf (1969) *420 Svenska Danspolskor m.m från Uppland, Östergötland, Dalarne, Södermanland och Jemtland*. (faksimileupplaga) Södermanlands spelmansförbund

Salomonsson, Anders (1999) *Skåne. Regionen och traditionen. I Perspektiv på traditionen*. Kulturen. Lund

Inspelningar med CG Axelsson

Carl Gustaf Axelsson, var född 1892 och spelade mycket med bl.a. Albert Boström – valsernas konung. Han var med när förbundet bildades, aktiv i styrelsen och segrade i tidiga spelmanstävlingar. Han har tecknat upp visor och låtar samt komponerat en rad melodier.

I bandarkivet finns flera band med Axelsson, intervjuad av Gustaf Wetter och Arne Blomberg på 1960-talet.

Lyssna på CG Axelsson när han berättar om Ida Johansson och sjunger några visor:

https://www.samlingarna.sormlandsspel.se/wp-content/uploads/2013/10/ssf_insp_017-1_bearbetad.mp3

83. VISA

Text:

Det satt en gumma å lura, å lura,
så kom en skalk å mura, å mura
bakom gummans röv.
Bruka illa ler och kalk,
mura illa som en skalk,
dä va' så lätt te ryka.

Axelssons mor sjöng visan, som hon hört i sin barndom i Julita där hon var född.

1a ur Svenska Låtar

169 VISA
efter modern

Dä satt e' gum-ma å lu-rä, å lu-rä, som om ho va-rit
dör. Då kom en skalk å mu-rä, å mu-rä, bak-om gum-mans röv.
Bru-ka il-lä ler å kalk, mu-rä il-lä som en skalk; dä
va så lät te ry-ka'

1b CG Axelssons uppteckning avskriven

81. POLSKA

Text:

Kände ni den som dansa med mej?

Gula skinnbyxor hade han på sej.

Min man han hade gröna.

Axelsson har hört sina föräldrar sjunga polskan.

Jfr Fredrik Eriksson, n:r 21.

2a ur Svenska Låtar

165 Polska

Kän-de ni den som dan-sa må mej, gu-lå skinn-byxor ha-de han på sej;
min man han ha-de grö-nä grö-nä

Efter modern, fru Albertina Axelsson, född Läck, som sjöng den.
Jfr Svenska Låtar, Södermanland n:r 21, Uppland n:r 179 m.fl.

2b CG Axelssons uppteckning avskriven

86. DANSLEK

efter Ida Johansson

Å ja ska skaf - fa mej en lång - an pip, a
 Å ja ska skaf - fa mej en lång - an pisk, å
 ja ska rö - ka å sjung - a. Å jag slog på, å
 slå på tjur'n så han brum - mar.
 dä stack å, å has - tigt kom jag på
 ber - get opp, sa'n, bland de flic - kor - na ung - a.

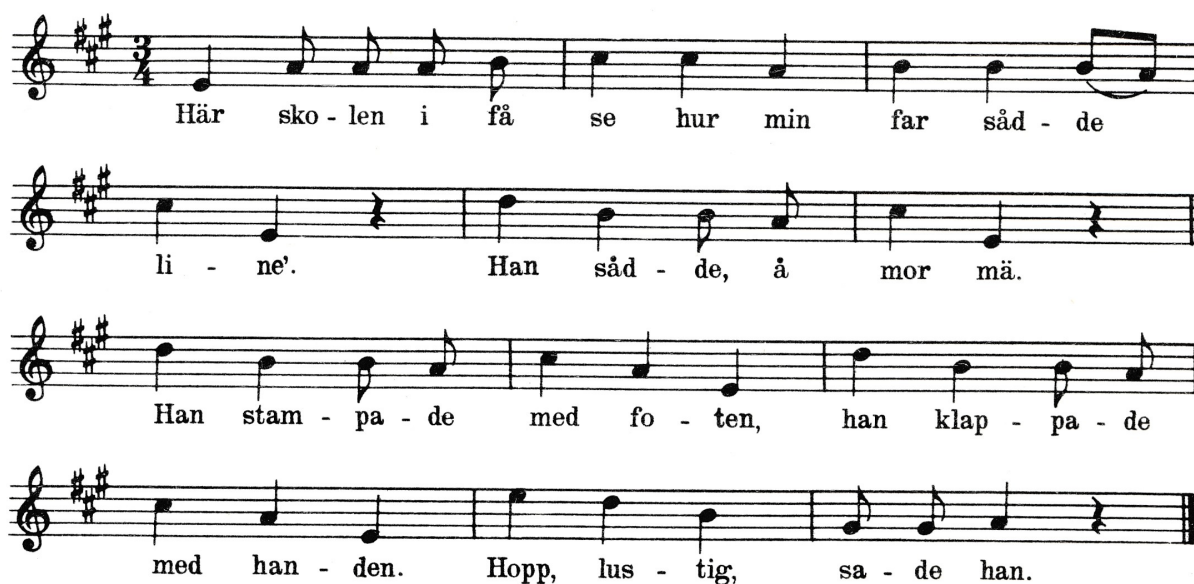
3a ur Svenska Låtar

133 Visa
 efter fru Johansson
 å ja ska skaf - fa mej en lång - an pip, å ja ska rö - ka å
 å ja ska skaf - fa mej en lång - an pisk, å slå på tjur'n så han
 sjung - a. Å jag slog på, å dä stack å, å has - tigt kom jag på
 brum - mar rit.
 ber - ge' opp sa'n Bland de flic - kor - na un - gö

3b CG Axelssons uppteckning avskriven

89. D A N S L E K

efter Ida Johansson

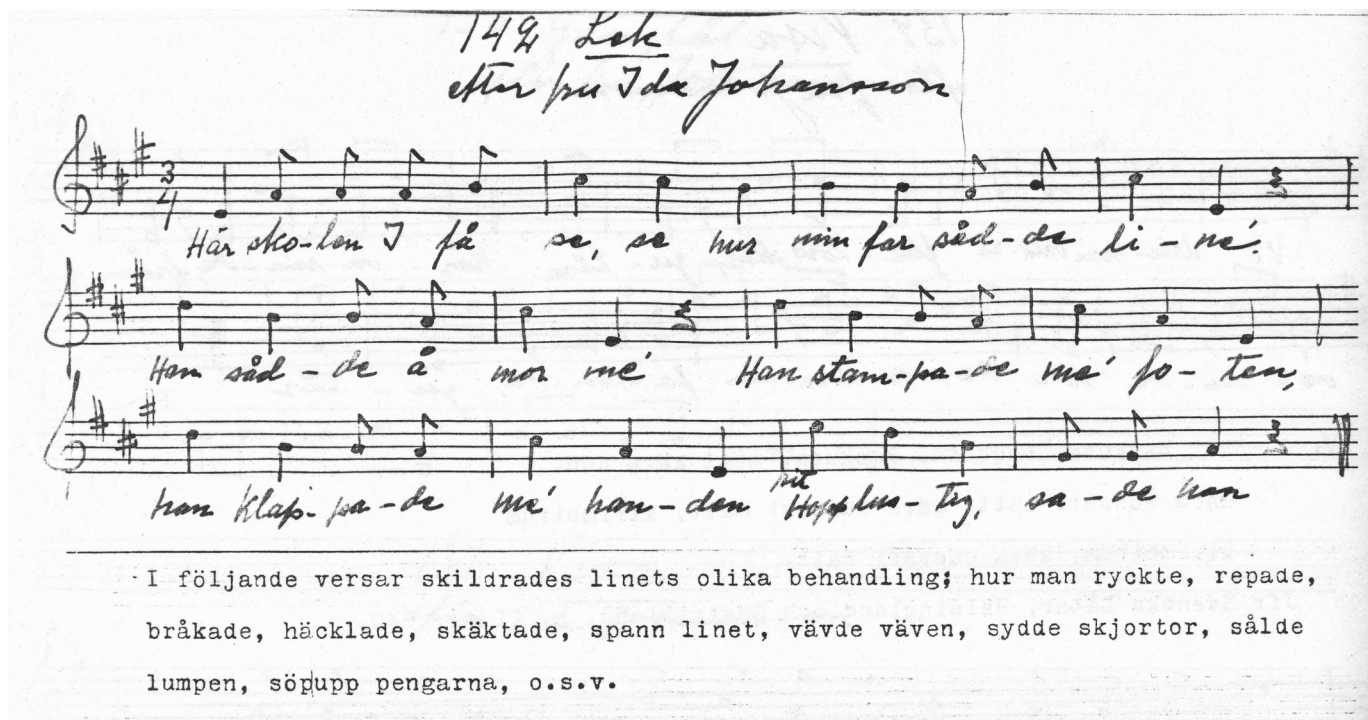

Här sko - len i få se hur min far såd - de
li - ne'. Han såd - de, å mor mä.
Han stam - pa - de med fo - ten, han klap - pa - de
med han - den. Hopp, lus - tig, sa - de han.

I leken, som synes ha varit en bråtevisa, ersattes ordet 'sådde' i det följande med ryckte, repa, bredde, bråka, häckla, skäkta, spann o. s. v.

4a ur Svenska Låtar

149 Leks
efter fru Ida Johansson

Här sko-len i få se, se hur min far såd-de li-ne'.
Han såd-de å mor me' Han stam-pa-de me' fo-ten,
han klap-pa-de me' han-den Hopp-lus-tig, sa-de han

I följande versar skildrades linets olika behandling; hur man ryckte, repade, bråkade, häcklade, skäktade, spann linet, vävde väven, sydde skjortor, sålde lumpen, söpupp pengarna, o.s.v.

4b CG Axelssons uppteckning avskriven

Om spel under pandemin och ett annorlunda jubileumsår

Nu har vi levt med pandemin mer än 1½ år och det kan vara dags att summera hur det har påverkat livet för oss spelmän. När det här läses är det värsta förhoppningsvis över och vi har börjat träffas (nästan) som vanligt igen. Lästringe Låtar är den grupp jag spelar med mest och så här har vi gjort: Normalt spelar vi på Torekällberget på måndagkvällar men ganska tidigt på vårterminen 2020 ställde vi in våra övningar. Då hoppades vi att det snart skulle vara över men som alla vet blev det inte så. När det blev hyfsat varmt började vi träffas utomhus och spela. Spela ute är bra eftersom man träffas och spelar tillsammans men att hålla avstånd är inte alltid så lätt som

man tror. Inte pga platsbrist utan för att man glömmar bort det eller missbedömer avståndet; 1½ m är en bra bit! En plötslig regnskur kan också ställa till det. Spel utomhus passar inte heller dem som arbetar eftersom det är bäst att spela på dagtid när man är ute. Det kan också vara svårt att ha disciplin och öva när man spelar utomhus, men å andra sidan har vi ju inte haft så många spelningar att öva inför. Hur som helst överväger det positiva med spel ute, just för att man är tillsammans.

I början av hösten 2020 testade vi att träffas i en större lokal än vanligt men det behövs en väldigt stor lokal om man är några stycken som ska hålla avstånd.

Det är också svårt att spela tillsammans om man är mycket utspridda. Sen tog pandemin fart igen och man skulle inte samlas fler än åtta så då började vi testa digitalt spel.

Under en stor del av vintern har vi träffats digitalt på måndagkvällar via Zoom och det har fungerat bra tycker jag. Den största nackdelen är att man inte kan spela tillsammans; bara en i taget kan ha på sin mikrofon annars blir det ett sammelsurium, så det är lite som att spela tillsammans med radion och alla gillar det inte. Tekniken kan också lägga hinder i vägen men vi har försökt hjälpa varandra så jag tror att alla som ville vara med kom med. Vi blev ganska

Polonesse 31, AP Appelqvist 1842

Sekundstämman Ingemar Lindqvist 2021

$\text{♩} = 100$

Violin

Violin

Vln.

Vln.

11

många som spelade digitalt och några som normalt inte kommer på övningskvällarna kom också med. Det är intensivt att spela digitalt, kanske för att det blir mindre prat mellan låtarna, så man kan inte hålla på mer än max ett par timmar sen är man alldeles slut. Man behöver också vara väldigt tydlig när man spelar digitalt så det är bra att ha en låtlista att följa (med lite utrymme för nya låtar förstås!). Vi har försökt turas om att leda låtar och det har varit utvecklande för oss. Jag som inte gillar vinter och mörker tycker dessutom att det har varit skönt att slippa åka hemifrån på vinterkvällarna (det håller inte alla med om vet jag!).

En bra sak med digitala möten är att man kan delta oavsett var man är, bara

man har en bra internetuppkoppling, så i mars i år hade vi låtutlärnning med Arne Blomberg – vinterns höjdpunkt! Han lärde ut några låtar som vi sedan fortsatte att öva på och till den ena, en polska efter Appelqvist, gjorde Ingemar Lindqvist en andrastämma som vi sedan skickade till Arne. Du hittar polskan och stämman här intill.

Styrelsemöten har fungerat bra både digitalt och utomhus. Vi kommer säkert att fortsätta med digitala styrelsemöten ibland även efter pandemin, och man kan också tänka sig att någon kopplar upp sig hemifrån en övningskväll när vi andra träffas och spelar som vanligt.

Efter att ha spelat utomhus under våren och sommaren 2021 hoppas vi kunna börja spela inne senare under hösten, för

trots allt är det bäst. 2021 är också ett jubileumsår för Låstringe Låtar som fyller 40 år. Det har inte blivit så mycket firande än men vi håller tummarna för att vi har kunnat ha en jubileumsfest när det här kommer i tryck.

PS: Hur har du och din grupp spelat (eller inte) under pandemin?

Hör av dig till

sormlandslaten@sormlandsspel.se och berätta om dina erfarenheter!

PPS: Appelqvists notbok finns på hemsidan https://www.samlingarna.sormlandsspel.se/?page_id=496

En kvinna vid kaffebordet

Högt uppe i Himmelryket har Vår Herre skapat en liten syrenberså. Den blommar ständigt och sprider sin ljuva doft. Här regnar det aldrig, alltid skiner solen och låter sina ljumma strålar värma upp naturen. Från bersån kommer en annan behaglig doft. Här står alltid en kanna med nykott kaffe på det lilla, runda bordet som är rikligt dukat med nybakade bullar och sju sorters kakor.

Men bersån är inte ämnad för vem som helst. Här får bara de sörmländska spelmännen komma på besök för att fira när

de fyller jämnt. Och här har de suttit: Pehr Ericsson, Axel Axelsson, Hjalmar Björklund, P A Appelqvist, Lilja från Nyköping och Ahlgren från Taxinge och många andra.

Idag, minsann, sitter det inte en kvinna vid kaffebordet? Det är ingen vanlig syn, en kvinnlig spelman. Vi får gå lite närmare.

Det mörka håret är stramt bakåtkammat och samlat i en knut i nacken, en marke-

rad näsa ger henne ett viljestarkt ansikte. Läpparna är tunna och bestämda.

”En kvinna vid kaffebordet, det ser man inte ofta.”

”Vi kvinnor har fått stå tillbaka för männen som i samhället i stort och även inom folkmusiken. Inte skulle vi ut och spela och bete oss, nej, sköta hus och barn och gård, det var vår lott. Något annat dög vi väl inte till.”

”Men jag ser inget instrument.”

Det kunde väl ha blivit något av mig.
Jag var väldigt duktig i skolan och gick

”Då ska jag inte störa mer i fruns eftermiddagskaffe. Det var mycket trevligt att få höra er historia.”

September 2021
Ulf Lundgren

Ida Johansson på äldre dagar
foto Floda hembygdsförening

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Vi drickom

Dryckesvisa upptecknad 1922 av C. G. Axelsson efter Ida Johansson.
 Nonsenstexten i andra versen är sannolikt ett nykterhetsprov.

Vi drickom vackra flickors skål, gu-tår.
 Närvarande, frånvarande och de som komma
 farande, gu-tår!

1. Vi drickom vackra flickors skål, gutår. ∴
 Närvarande, frånvarande och de som komma farande, gutår!
2. Vår backusa, hackusa, kackusa mitt käradoon. ∴
 Kära susseri hatt, kära busseri matt,
 kimbirum, kimbirum, kära susseri hatt,
 käradoon.

Originaluppteckningens tonart är a-dur.

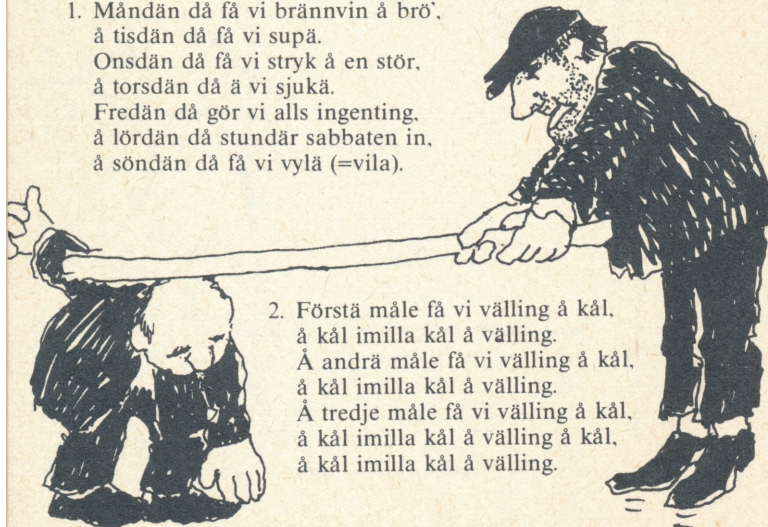
17

Måndan då få vi brännvin å brö'

Upptecknad av C. G. Axelsson efter Ida Johansson. Två bilder av det sörmländska kosthållet!

1. Måndän då få vi brännvin å brö'.
å tisdän då få vi supä.
Onsdän då få vi stryk å en stör,
å torsdän då å vi sjuka.
Fredän då gör vi alls ingenting.
å lördän då stundär sabbaten in,
å söndän då få vi vylä (=vila).

2. Förstä måle få vi välling å kål,
å kål imilla kål å välling.
Å andra måle få vi välling å kål,
å kål imilla kål å välling.
Å tredje måle få vi välling å kål,
å kål imilla kål å välling å kål,
å kål imilla kål å välling.

Sörmlandslåten Melodikryss

Här kommer en nyhet, *Sörmlandslåten melodikryss* med musik från vårt arkiv! I tidningen finns frågorna och ett tomt kryss. Musiken finns på hemsidan och du hittar den antingen genom att läsa QR-koden nedan med din mobiltelefon eller om du hellre vill använda datorn, skriv in länken https://www.samlingarna.sormlandsspel.se/?page_id=3639 i din webbläsare. Läs frågorna i tidningen, lyssna på musiken i mobilen eller datorn, klura och fyll i krysset! Vinster har vi också förstås. Skicka in ditt svar till Kerstin Lanbeck Vallén, Lilldalsvägen 53, 144 64 Rönninge senast 10 januari 2022. Det går också bra att skanna in det lösta krysset och bifoga i e-post till sormlandslaten@sormlandsspel.se. Vi drar fem vinnare bland de insända rätta lösningarna. Vinnarna får välja var sin vinst ur vårt försäljningslager.

Om du inte vill klippa sönder tidningen så finns ett tomt kryss på hemsidan som du kan ladda ner och skriva ut. Du hittar det på samma sida som musikexemplen. Tag dig tid att lyssna och lösa! Om du behöver hjälp med tekniken så kontakta Kerstin via sms (070 5697693). Den rätta lösningen kommer i nästa nummer av Sörmlandslåten.

Leif Johansson konstruerade krysset, Kerstin Lanbeck Vallén letade upp musiken i arkivet.

Sörmlandslåtens Melodikryss

L 2. Vi börjar med en mycket välkänd låt. Den är upptecknad efter en av våra största spelmän. Skriv in hans efternamn på Lodrätt 2 med 9 bokstäver.

V 6. Här kommer ännu en välkänd låt. Vi söker efternamnet på ännu en legendarisk spelman, som har givit namn åt den här valsens. Skriv in det på Vågrätt 6 med 7 bokstäver.

V 8 och L 3. Här kommer vår enda dubbelfråga. Lyssna på låten och lista sen ut vad huvudpersonerna sliter med i denna visa. Skriv sen in vilken kategori man kan räkna in den i på Vågrätt 8 med 8 bokstäver. För Lodrätt 3 bör du veta vad de gör när de blir fler och fler – ett ord på 6 bokstäver.

L 6. Vi söker en småländsk spelman, som med tiden blev en sörmländsk lärare. Här hör vi honom berätta lite och sen spela lite durspel. Skriv in hans efternamn på L 6 med 6 bokstäver.

V 12. Nu sjunger vi. Vad kan man säga att man utbringar, när man sjunger denna visa? Skriv in det på V 12 i två ord med sammanlagt 6 bokstäver. Lägg märke till bindestrecket efter andra bokstaven.

V 10. En av de mest fascinerande spelmännen i Sörmland tycker jag att Pehr Ericsson är/var. Hans stora låtskatt är bevarad tack vare att en upptecknare efter en tids övertalning lyckades få tillträde till hans notsamling i slutet av 1890-talet och skriva av den. Här kommer en polska efter Pehr Ericsson på Helgarö. Skriv in de två sista bokstäverna i denne upptecknares efternamn på V 10, med som sagt 2 bokstäver.

L 9. Nu får ni lyssna på en av våra vackraste polskor, i mitt tycke. Den är upptecknad på en av Mälarens öar. Ja, faktiskt Sveriges största insjö-ö. Skriv in namnet på denna ö på L 9 med 5 bokstäver.

V 13. Sörmländsk folkmusik har i många fall förtjänstfullt traderats av alla våra fina spelmanslag. Flera av lagen har idag försvunnit, men dessa slitstarka spelmän finns ännu kvar. Till vems "hus" hör detta spelmansgille? Skriv på V 13 med 9 bokstäver.

L 7. Den här pampiga och omtyckta skänklåten finns upptecknad i boken Sörmlandslåtar (Sörmländska handlingar N:r 12, utgiven 1947) efter Carl Eric i Lind. Frågan är vilket nummer den har i boken? Skriv in siffran med 7 bokstäver på L 7.

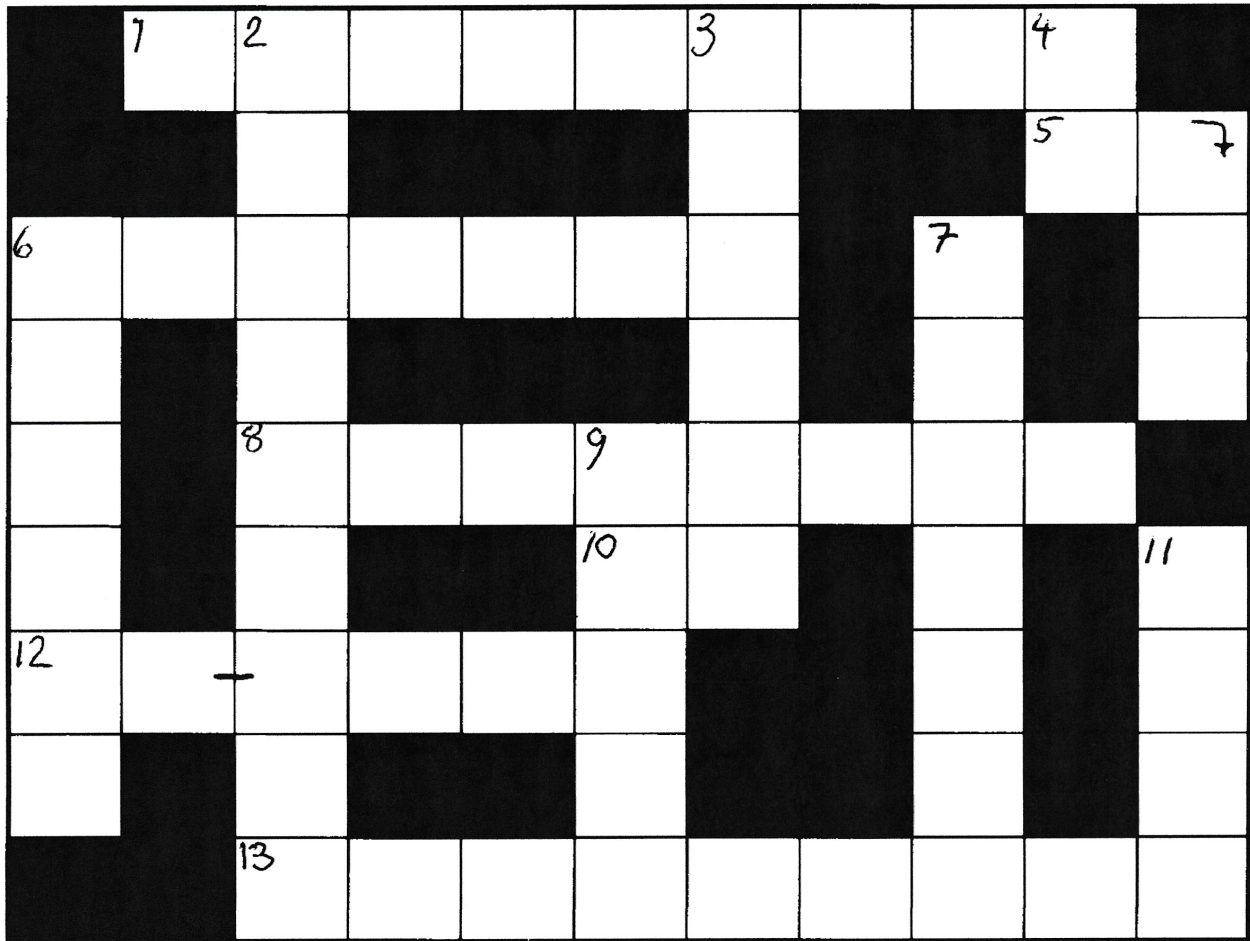
L 11. All vår folkmusik har en funktion. Om man inte använder den till att marschera till (som i förra frågan) så kan man t.ex. dansa till musiken. Frågan är vad det passar allra bäst att dansa till den här låten? Skriv in dansens namn på L 11 med 4 bokstäver.

V 1. Durspelet är ett instrument med ibland oförtjänt dåligt rykte. Gustav Larsson var en av Sörmlands främsta och mest kända durspelare. Han fick ett smeknamn, som refererade till den plats han bodde på. Skriv in namnet på den gården strax utanför Vagnhärad på V 1 med 9 bokstäver.

L 4. Näst sista frågan handlar om en av våra nuvarande giganter. Han har visserligen flytt Sörmland för våra södra grannar, men är den sörmländska folkmusiken trogen, samtidigt som han även är en bärare av Jernbergarnas folkmusik från Gästrikland. Skriv in hans initialer på L 4 med 2 bokstäver.

V 5. Sista frågan blir en vacker vals, som komponerats till ett speciellt tillfälle i Sörmland. Den här låten spelas när dansen ska börja. Vad kallas hon, som förväntas inleda dansen? Skriv in på V 5 i vinkel med 4 bokstäver.

M E L O D I K R Y S S

NAMN:									
MOBIL NR:									

Musik till melodikryss

Tryckta utgåvor		pris pris kr
A.P. Andersson	Låtar och visor från Södermanland och Närke upptecknade 1880	20
Sörmländska Visor I	Utgivna av Sörmlands museum i samarbete med	3
Sörmländska Visor II	Södermanlands Spelmansförbund	3
Sörmländska Visor III		3
Axel Andersson	Mina åttio år som spelman 1916-1996	20
50 Sörmlandslåtar för två fioler	Arr av Olof Andersson	20
Morfars Fars Dansmusik	Populärhistorisk skildring av sörmländsk folkmusik, dans, spelmän, mathållning mm	20
C A Lindblom	97 låtar hämtade från två spelmansböcker från 1853 och 1856	20
Folkmusik från norra Södermanland upptecknade 1898 av K P Leffler		20
Sörmländska bröllopsmarscher i arrangemang för orgel		20
Trollfiol och syndaskrynkla, skrift till utställning 1985		20
Eriksson	Notbok i faksimil	20
Låtar för allspel, utan CD	25 melodier med harmonianalys och kommentarer.	20
Låtar för allspel, med CD		50
Kalsonger Blå	och andra visor i Gnesta	20
Sörmlandslåtar av C G Axelsson	28 melodier av hans många kompositioner med kommentarer.	20
Anders Gustaf Rosenberg	Från torparpojke till musikdirektör	20
Pollonesser år 1806	tillhörige Adolf Fredrik Stare	50
August Karlssons låtar	efter spelmän i södra Uppland och Södermanland	20
CD skivor		
Sörmländska bröllopsmarscher på sörmländska kyrkorglar		75
I den sköna Vingåkersbygden	Nyproduktion av vår gamla LP som fortfarande håller mycket hög och god klass	75
Välkommen till världen	32 låtar från olika delar av Sörmland, sjungna av vanliga röster – allt från barn till röster i morfarsåldern.	75
Polskor & Pollonesser	Jubileumsskivan är här, otroligt välklingade, dansant och omväxlande.	75
Låtar på Sörmländska	En verkligt musikalisk fullträff. Ulf ger en mycket ödmjuk och finstämd tolkning av vår sörmländska musikskatt	100
Dansar här	Tradpunkt, musik att dansa till, inombords eller i full fart	100

Vill du köpa någon av våra utgåvor?

Skicka din beställning till Christina Frohm – klasroskolan@gmail.com

Ange tydligt vad du önskar beställa samt antal och glöm inte att skriva din egen adress.

Du får sedan ett paket med faktura på posten.

Porto tillkommer på angivna priser.

Se också hemsidan https://sormlandsspel.se/nya_butiken/